

Motion till riksdagen 2005/06:N453

av Solveig Hellquist m.fl. (fp, m, kd, c, mp)

Valutakursen i svenska strukturfundsprogrammet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att svenska strukturprogram tillförs medel som erhålls genom att euro/SEK anpassas till faktiska förhållanden, varvid redan gjorda utbetalningar från EU omräknas till den kurs som rådde vid betalningstillfällena.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en fortsättningsvis löpande anpassning av valutakursen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att särskild vikt läggs vid redovisningen av strukturfondernas medfinansiering och uppnådda resultat.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om innebörd och effekter av att EU:s strukturfonder så långt som möjligt skall användas för att stärka Sveriges tillväxt och regionala utveckling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om offentlig medfinansiering såtillvida att de anslag som riksdagen och regeringen i annan ordning tilldelar statens myndigheter kan användas för nationell offentlig medfinansiering samt att kommuner och landsting också svarar för medfinansiering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om budgetutrymmet och om en översyn av budgetlagen (1996:1059).

Fel! Okänt namn på

Motivering

Som medlem i Europeiska unionen erhåller Sverige stöd från EG:s strukturfonder. Under perioden 2000–2006 uppgår stödet till cirka 2,3 miljarder euro¹. Omräknat med den kurs som regeringen den 23 juni 2005 har fastställt i förordning (SFS 1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder – 1 euro motsvarar 8,60 SEK – uppgår EU:s stöd till Sverige till cirka 20 miljarder SEK.

Det skall framhållas att samtliga strukturfondsprogram erhåller stödet i euro, men att stödet därefter räknas om till kronor. Det är således Europeiska unionens valuta som ger grundvärdena.

Med en anpassning av valutakursen till en kurs som har gällt för gjorda utbetalningar skulle ytterligare väsentliga ekonomiska resurser kunna tillföras Sverige. Dessa uppgår till mer än 1 miljard SEK, och skulle komma till stor nytta för de områden och regioner som omfattas av strukturfondsprogrammen. Härutöver bör en löpande anpassning ske med hänsyn till kursen vid varje tillfälle, och belasta strukturfondsprogrammen i denna omfattning.

Genomgång av tiotusentals transaktioner i de svenska strukturfondsprogrammen fram till och med juni 2005, registrerade och redovisade i Nuteks datasystem Stins, och som resulterat i utbetalningar från EU, visar att den verkliga kursen har varit att en euro motsvarat 9,15 SEK. Genom att utbetalningarna redan har gjorts, finns därmed ingen valutarisk.

Ett förtydligande exempel kan åskådliggöra de effekter som en artificiellt låg kurs ger upphov till:

Ett projekt genomförs med ett ekonomiskt stöd från en av strukturfonderna om 1 miljon SEK. Vid avräkning mot strukturfondsprogrammet används kursen 8,60, vilket resulterar i ett belopp om 116 280 euro. När detta stöd därefter rekvireras från EU, används den dagsaktuella kursen. Med kursen 9,15 kommer därför 109 290 euro att rekvireras hos och utbetalas från EU. Mellanskillnaden, 116 280 euro minus 109 290 euro eller 6 990 euro, motsvarande 63 950 SEK vid kurs 9,15, kommer inte att utbetalas utan stannar kvar hos EU. Ett annat sätt att uttrycka det, är att projektet har blivit 63 950 SEK dyrare, eller att beloppet skulle ha kunnat användas till andra projekt. När detta förfarande upprepas i tusentals projekt, kommer så småningom Sverige att förlora miljardbelopp.

Genom korrigering av den valutakurs som tillämpas i strukturfondsprogrammen kan Sverige däremot tillgodogöra sig dessa resurser.

Skillnaden mellan den i juni 2005 fastställda kursen om 8,60 och den hittills genomsnittliga kursen för gjorda utbetalningar från EU är 9,15 minus

¹ Uppgifterna om exakt vilka belopp som tilldelats Sverige i olika program och initiativ varierar något, beroende på källa. Respektive programs hemsida har inte genomgående korrekta uppgifter. Vi stöder oss därför i huvudsak på de uppgifter som redovisas i budgetpropositionen samt i Nuteks skrift "Utveckla Sverige – EU:s strukturfonder 2000–2006".

8,60 eller cirka 0,55 SEK. Med ett totalt stöd om 2,3 miljarder euro blir detta 1 265 000 000 SEK.

Propositionens innehåll

I budgetpropositionen, utgiftsområde 19 Regional utveckling, redogörs bland annat för ändringen av tillämpad kurs enligt förordning (SFS 1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder. I propositionen nämns dock inget om vilken den verkliga kursen hittills har varit, eller vilka överväganden regeringen har gjort vid sin ändring av tillämpad kurs. Inte heller i bilagorna för övriga utgiftsområden som omfattar stöd från EU redogörs för frågan om grunderna för omräkningskurs eller något om dess möjliga effekter. Det gäller utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad, 14 Arbetsliv och 23 Jordbruk, fiske med anslutande näringar.

Däremot redogörs på flera ställen om den medfinansiering som strukturfonderna medverkat med. Ett stort antal projekt och program redovisas, i första hand central projektverksamhet, exempelvis på sidorna 19–21 i utgiftsområde 19. Vidare framhålls i propositionen strukturfondernas betydelse såväl för den regionala utvecklingen generellt som för de regionala tillväxtprogrammen. Bland annat påpekas att EG:s strukturfondsprogram har inneburit ett betydande ekonomiskt tillskott till utgiftsområdet och att de har stimulerat till nytänkande och ökar konkret lokalt och regionalt utvecklingsarbete, liksom att strukturfondsprogrammen är viktiga instrument i politiken för ekonomisk och social sammanhållning. Även vad framgår av propositionens resultatredovisning kan konstateras att strukturfonderna utgör viktiga insatser för Sveriges utveckling.

Nedanstående sammanställning visar målsättning och i april 2005 uppnådda resultat för de så kallade kärnindikatorerna:

Indikator	Målsättning 2000-2006	Uppnådda resultat april 2005
Nya arbetstillfällen	32 800	34 900
Varav för kvinnor	-	13 400
Varav för män	-	21 500
Bevarade arbetstillfällen	12 600	16 000
Varav för kvinnor	-	6 500
Varav för män	-	9 500
Nya företag	8 000	13 000
Varav ägda av kvinnor	-	4 400
Varav ägda av män	-	7 700

I varje avseende har således strukturfondsprogrammets resultat överträffat uppställda mål innan hela strukturfondsperioden är genomförd. Det skall också noteras att projekt kommer att kunna bedrivas under 2007, varför mer än två år återstår innan slutliga resultat kan redovisas.

Det är, som propositionen också framhåller, viktiga insatser som kan göras med stöd av strukturfonderna.

Fel! Okänt namn på

Mot bakgrund av denna positiva bedömning av strukturfonderna är det ytterst rimligt att Sverige gör det mesta möjliga i syfte att tillgodogöra sig de resurser som tilldelats oss från EU och därmed främja Sveriges tillväxt och sysselsättning.

Innebörd och effekter av en höjd omräkningskurs för euro mot svenska kronor

Innebörden av en höjd omräkningskurs är att de svenska strukturfondsprogrammen tillförs ytterligare ekonomiska resurser. Fler projekt och insatser kommer att kunna finansieras, utvecklingen i berörda regioner kan stärkas än mer och fler arbetstillfällen och företag skapas. Inom arbetsmarknaden kommer anställda i främst de mindre företagen att kunna höja sin kunskap och sin kompetens. Sammantaget berörs ett stort antal samhällsområden. I ett makroekonomiskt perspektiv stärks förutsättningarna dessutom för att tillväxten skall öka.

Åtaganden för nationell offentlig medfinansiering

Strukturfondsprogrammen kräver nationell offentlig finansiering. Denna finansiering fördelas inte enbart på staten, utan tillgodoses också av kommuner och landsting. Vad gäller den statliga finansieringen har återkommande en missuppfattning förts till torgs, nämligen att staten skulle avkrävas motsvarande summa som medfinansiering. Med andra ord skulle statsbudgeten behöva utökas med 1,2 miljarder SEK när ytterligare 1,2 miljarder SEK kan tillföras via strukturfonderna. I åtminstone två avseenden är detta en direkt felaktig ståndpunkt.

För det första är staten, som nyss nämnts, inte ensam nationell medfinansierare, vilket framgår av budgetpropositionen. Den offentliga svenska medfinansieringen har i strukturfondsprogrammen följande fördelning:

Finansiär	Andel, procent
Kommuner	32
Landsting	4
Länsstyrelser	26
Övrig statlig finansiering	33

För det andra krävs, med ett undantag, inga särskilda tillskott för att uppnå den statliga medfinansieringen. Reglerna för sammanhållningspolitiken är att de nationella offentliga medlen inte får minska som en följd av att ett land tilldelas medel från strukturfonderna. Detta är den grundläggande regeln om additionalitet. Samtidigt finns dock undantag från denna regel. Skulle exem-

Fel! Okänt namn på

pelvis arbetsmarknadspolitiken kräva mindre satsningar tack vare ett gynn-
sammare sysselsättningsläge, kan ett land inte tvingas att onödigtvis upprätt-
hålla en viss anslagsnivå.

Därför kan de anslag som redan har tilldelats verk och myndigheter använ-
das som medfinansiering till strukturfonderna. I sin tur betyder det att de
statliga anslagen kommer att kunna växlas upp – medel från strukturfonderna
kan läggas till de statliga anslagen vid finansiering av enskilda projekt.

Här kan några konkreta exempel, bland ett mycket stort antal, tydliggöra
vad frågan gäller.

Bredbandssatsningar

Riksdagen beslutade under 2000/01 att anvisa pengar för stöd till kommuner
för anläggande av telenät (villkor regleras i förordning 2000:1469) och stöd
till kommuner för anläggande av ortssammanbindande nät (förordning
2001:350). Det var en påtaglig satsning för att bygga ut bredbandskapaciteten
i områden med befolkningsunderlag otillräckliga för att nå företagsekonomisk
lönsamhet. Här har de statliga insatserna i flera strukturfondsområden kom-
pletterats med strukturfondsmedel, med resultat att bredbanden når längre ut,
fler orter, fler företag och fler enskilda invånare. Totalt uppgår strukturfon-
dernas medfinansiering till de nationella bredbandssatsningarna till cirka 500
miljoner SEK. Staten har inte behövt gå in med en enda krona extra utöver
ursprungliga anslag. Sverige når ett ännu bättre resultat tack vare strukturfon-
derna. Det skall också noteras att staten gick före, fonderna har därefter kom-
pletterat den statliga insatsen, som på så sätt har växlats upp.

Väginvesteringar

Ett annat exempel kan åskådliggöras med investeringar i vägar. Vägverket har
enligt länstrafikplanerna fastlagda investeringsplaner. Möjligheten att därmed
göra specifika ytterligare satsningar är starkt begränsade, alternativt att man
får stuva om i planen för att lösgöra medel för ett angeläget, plötsligt, upp-
kommet projekt. Men genom att lägga till strukturfondsmedel till ett samlat
projekt kan man klara även tillkommande investeringar. Konkret: I ett område
planerades investering i ett vägprojekt med totalt 25 miljoner kronor. Vägver-
ket förfogade dock inte över större belopp än drygt 17 miljoner SEK från
bärihetsanslaget, varför endast en begränsad del skulle kunna genomföras.
Genom ett bidrag från regionala fonden om knappt 7 miljoner SEK kunde
dock hela projektet realiserars. Härigenom uppnåddes ett väsentligt bättre
resultat, genom att Vägverkets egna medel förmerades.

Fel! Okänt namn på

Regionalpolitiskt stöd till företag

Nutek och länsstyrelser erhåller anslag över statsbudgeten för stöd till företag i form av bland annat regionalt utvecklingsbidrag och landsbygdsbidrag. Dessa myndigheter har sökt och erhållit stöd från olika strukturfondsprogram för att kunna vidmakthålla en högre nivå på sin stödgivning. När myndigheterna då beviljar stöd, utgörs inemot hälften av det stödbelopp som ett företag beviljas, medfinansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Nutek och länsstyrelser har hittills under nuvarande strukturfondsperiod tilldelats betydande belopp. Även här kan stödet räknas i hundratals miljoner SEK från strukturfondsprogrammen, utan att de statliga anslagen har behövt ökas med en enda krona. I stället har tilldelade anslag växlats upp.

På likartat sätt förhåller det sig inom andra områden som berörs av strukturfonderna. Arbetsmarknadsverkets pengar utgör i hög grad medfinansiering till sociala fonden. Inga ytterligare tillskott eller ökning av anslag till AMS erfordras. Tvärtom kan AMS resurser växlas upp, på samma sätt som för Vägverket och en rad andra myndigheter.

Det ställs sålunda inte några ytterligare krav, med ett undantag, på att staten skall öka sina anslag i och med att omräkningskursen från euro till SEK räknas upp. Redan befintliga anslag kan användas. Och skulle det till äventyrs saknas anslag, en risk som måste bedömas vara i det närmaste obefintlig, kan EU eller någon annan inte tvinga den svenska staten att öka sina anslag. Kravet är att staten inte minskar sina anslag som en konsekvens av stödet från strukturfonderna.

Effekter på statsbudgeten, finansiering

I ett avseende är staten entydig och tillkommande medfinansiering för strukturfonderna. Detta gäller insatser för kompetensutveckling hos anställda inom det nationella programmet för Växtkraft och motsvarande inom de två mål 1-programmen, med finansiering från EU:s sociala fond. I propositionen, utgiftsområde 13, redovisas att en anslagsökning om 36 miljoner SEK har blivit nödvändig som följd av att kursen har höjts från 8,50 till 8,60. Med en ytterligare höjning till 9,15, det vill säga med 55 öre, erfordras således en ytterligare anslagshöjning om 193 miljoner SEK, för att täcka den statliga medfinansieringen. Anslagsökningen måste finansieras.

Inom utgiftsområde 13, Arbetsmarknad, redovisas föreliggande insatser. Delvis likartade insatser genomförs inom utgiftsområdet, bland annat köp av arbetsmarknadsutbildning, anslag 22:3. De insatser som genomförs med finansiering från sociala fonden har som grundläggande syfte att stärka den enskildes ställning i arbetslivet. Genom kompetensutveckling skall han eller hon effektivare och lättare kunna ta sig an nya och mer kvalificerade arbetsuppgifter. Alternativet skulle i vissa fall annars kunna vara att inte längre ha några arbetsuppgifter, det vill säga att hamna i arbetslöshet. Vår bedömning är att sådana insatser kan vara minst lika värdefulla som insatser riktade till

dem som saknar arbete. Genom kompetens- och kunskapsutveckling förekommer man helt enkelt att personer hamnar i arbetslöshet, samtidigt som förutsättningarna för tillväxt stärks. Vi föreslår därför att 200 miljoner SEK överförs från anslag 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning till anslag 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006.

Eventuella risker med en höjd växelkurs

En plötslig växelkursförändring skulle kunna ställa staten inför åtaganden som inte har kunnat förutses, och därmed skapa ekonomiska påfrestningar. Ovan har nämnts att hittills gjorda utbetalningar har gjorts till en kurs om cirka 9,15. I dag har närmare två tredjedelar av de totala ekonomiska ramarna resulterat i utbetalningar från EU. Det innebär att med den faktiska kurs som gällt ligger betydande belopp så att säga vilande i EU. En enkel beräkning visar, med ett totalt stöd från EU om 2,3 miljarder euro, med två tredjedelar utbetalade och en kursskillnad om 0,55 i förhållande till den kurs som fastställts i förordning (SFS 1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s struktur-fonder, 8,60, att 1 265 miljoner SEK skulle kunna tillföras de svenska programmen. Eftersom det är en valutakursdifferens för redan gjorda betalningar, existerar som nyss nämnts ingen valutarisk.

Dessa medel bör komma till användning genom att de sin i helhet tillförs strukturfondsprogrammen. Vad sedan gäller kursen för de medel som inte betalats från EU, bör en väsentligt högre kurs än nu rådande om 8,60 tillämpas, en kurs mer anpassad till rådande situation.

Stockholm den 30 september 2005

Solveig Hellquist (fp)

Bertil Kjellberg (m)

Birgitta Sellén (c)

Lars Lindén (kd)

Ulf Holm (mp)